

همایش صدور خدمات فنی و مهندسی و کسب فرصت های اشتغال در بازار کار بین المللی

اولین همایش صدور خدمات فنی و مهندسی و کسب فرصت های اشتغال در بازار کار بین المللی در مرکز همایش های بین المللی صدا و سیما با همکاری معاونت توسعه کارآفرینی و اشتغال وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و انجمن صنفی کاریابی های بین المللی ایران برگزار گردید.

۱- دکتر حسینی قائم مقام وزیر در امور بین الملل:

این همایش فرصت مناسبی جهت تأکید و پشتیبانی دولت در زمینه حضور جدی تر شرکت های کاریابی بین المللی در عرصه صدور فرصت های شغلی می باشد. شرایط امروز جهانی تغییر نموده و این شرایط جدید اقتضات جدیدی را ایجاد کرده و گفتمان اقتصاد مقاومتی را نیز می توان با این شرایط تحلیل نمود. بر اساس برآوردهای آماری در حال حاضر ۲۳۲ میلیون نفر در بازار کار بین المللی فعالیت می نمایند که نشانگر آن است که جمعیت مهاجر برای کار، پنجمین کشور پرجمعیت را تشکیل می دهد که این رقم نشانه اهمیت آن است، طبق آمارهای اقتصادی ۴۴۰ میلیارد دلار منافع حاصل از مهاجرت نیروی کار می باشد که حدود ۳۲۵ میلیارد دلار به کشورهای مبدا و مابقی در کشورهای مقصد سرمایه گذاری می شود.

جمهوری اسلامی ایران هم با توجه به اهمیت صادرات خدمات فنی و مهندسی عزمی جدی دارد و کوشش نموده است که تفاهمنامه‌هایی با تعدادی از کشورهای همسایه از جمله قطر منعقد نماید. وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی همچنین می‌کوشد با گسترش چتر بیمه‌های اجتماعی بر روی شاغلین ایرانی مقیم خارج از کشور راهکارهایی برای اعزام نیروی کار از مسیرهای قانونی فراهم نماید.

۲- دکتر ماتنزی (نائب رئیس سازمان کارفرمایان آفریقای جنوبی و عضو کارفرمایی هیئت رئیسه سازمان بین‌المللی کار ILO)

ایران به لحاظ دانش و آموزشی در سطح بالایی قرار دارد. آنچه که در این کشور بیشتر مشاهده می‌شود آموزشهای آکادمیک و دانشگاهی است اما آنچه که در بازارهای کار بین‌المللی مورد توجه است آموزشهای مهارتی و تخصصی با کیفیت است. بدیهی است که سطح دانش دانشجویان ایرانی بالاست اما لازم است که انطباقی مابین آموزشها و مهارتها پدید آید.

از طرف دیگر تعداد بالای دانشجویان ایرانی مقیم در سایر کشورها فرصتی برای ایران پدید آورد ه که ایران میتواند از این دانشجویان به عنوان سفیر اقتصادی و فرهنگی خود استفاده نماید. این افراد می‌توانند در نقش تسهیل کننده تبادلات داخلی و خارجی عمل نمایند. ارتباط دیپلماتیک ایران با کشور آفریقای جنوبی از سال ۱۹۹۴ آغاز شد. در آن سالها طبق قراردادی که فیما بین دولتین ایران و آفریقای جنوبی منعقد گردیده بود تعدادی از پزشکان ایرانی عازم کشور آفریقای جنوبی شدند اما این طرح در سالهای بعد بدلالی که از آن اطلاعی ندارم ناتمام ماند. چنین طرحی قابل احیا است ضمن اینکه بخش مخابرات و شرکتهای نفت و گاز آفریقای جنوبی هم امکان همکاری با ایران را در زمینه تبادلات خدمات فنی و مهندسی دارند.

۳- دکتر سردی قائم مقام وزیر امور خارجه

استفاده از نیروی کار در خارج از کشور از جمله دغدغه‌های همیشگی مسئولین بوده اما علیرغم دارا بودن پتانسیل این کار، اما هنوز سازماندهی لازم برای این امر شکل نگرفته است.

ارزش افزوده بالا در صدور خدمات فنی و مهندسی یک فرصت مناسب برای کشورهای برخوردار از نیروی انسانی ماهر پدید آورده و با توجه به توان فنی و مهندسی ایران، برخی از کشورهای پیرامونی آمادگی دریافت این خدمات را دارند. و در این راستا وزارت خارجه هم می‌کوشد این مسیر را تسهیل نماید اما در مسیر صدور خدمات فنی و مهندسی کشور به سایر کشورها، وزارت خارجه به عنوان پل ارتباطی کشور با خارج، نکات و ملاحظات را به عنوان چالشها و کمبودها شناسایی نموده از جمله:

شرکتهای ایرانی نباید برای کسب یک بازار واحد با همدیگر رقابت نمایند شاید مناسب باشد که این شرکتهای بصورت یک مجموعه اقتصادی یا بصورت کنسرسیومی عمل نمایند تا هم ظرفیت مالی مجموعه آنها بالاتر رود و هم تبعات منفی رقابت مابین خود را کاهش دهند.

شرکتهای پیمانکار ایرانی به مباحث حقوقی انعقاد قراردادهای فنی خود کمتر توجه می‌نمایند و در امر قراردادهای به مسائلی مانند جنبه‌های داورى کمتر توجه نموده و چه بسا لازم باشد داورى کشور ثالث را به جای داورى کشور میزبان در قراردادها بگنجانند.

در این خصوص لازم است که شرکتهای از دانش حقوقی کافی برخوردار باشند و صرفاً دستگاه دیپلماسی مجبور به پرداخت هزینه‌ها و تبعات ناشی از این امور نگردد.

سهم محدود پروژه‌های نرم‌افزاری در صدور خدمات فنی و مهندسی و توجه بیشتر به صدور خدمات دانش‌بنیان چاره اندیشی در خصوص نحوه ضمانت نامه‌های بانکی جهت پشتیبانی از صادرات خدمات فنی و مهندسی عدم انجام درست و به موقع تعهدات از طرف برخی از شرکتهای پیمانکاری ایرانی که زمینه بی‌اعتباری برای کشور و سایر پیمانکاران ایرانی می‌گردد.

۴- دکتر ربیعی وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی

حل معضل اشتغال نیازمند اجماع کامل همه دستگاهها است، سرمایه‌گذاری، قوانین مناسب، بودجه‌ریزی، داشتن تدبیر، همفکری بالا در سطوح بالای دولت و سرمایه‌گذاری و روحیه قوی در بخش خصوصی از جمله الزامات ماست.

ما از گذشته مواجه با رکود هستیم که برای جبران عقب ماندگی‌های گذشته نیازمند احیاء برنامه‌ریزی هستیم.

ترکیب جمعیتی ایران به لحاظ برخورداری از دانش و آموزش بالا، آماده رشد انفجاری در توسعه است اما اگر از این پنجره جمعیتی عبور نماییم و نتوانیم از پتانسیل آن استفاده کنیم فرصت را از دست خواهیم داد. متأسفانه تحریم‌ها و نداشتن برنامه باعث شده نتوانیم از این فرصت و ظرفیت، استفاده مقبول نماییم. اعزام نیروهای فنی و مهندسی به خارج از کشور فقط کسب درآمد و اشتغال نیست بلکه اگر مبتنی بر ساماندهی درست باشد دستاوردهای دیگری هم خواهد داشت. این افراد گرچه دانش خود را به خارج از کشور منتقل می‌نمایند اما انتقال دانش و تجربه را نیز همراه خود خواهند آورد. در عین حال اعزام این نیروها به منزله ارتقاء اعتبار و جایگاه ایران در سطح بین‌المللی است اما چنین فرایندی نیازمند برنامه‌ریزی و نیازسنجی درست است به گونه‌ای که این نیروها به منزله سفیران کار و مهارت در سایر کشورها عمل نمایند.

در خصوص آموزش مربیان با تعدادی از کشورهای همسایه تفاهم‌نامه منعقد شده است.

ادارات کاربایی داخلی با ادارات کاربایی خارجی همسو خواهند شد و با تهیه بانک اطلاعات نیازسنجی درستی از عرصه و تقاضا صورت خواهد گرفت.

با همکاری سازمان تأمین اجتماعی و وزارت خارجه برای هر ایرانی شاغل که برخوردار از شناسنامه کاری باشد، بیمه تأمین اجتماعی برقرار خواهد شد.

در ادامه همایش از سامانه بانک اطلاعات ایرانیان خارج از کشور رونمایی شد. کارکرد این سامانه به گونه‌ای است که کلیه ایرانیان شاغل در خارج از کشور که فاقد گواهی‌نامه‌های شغل هستند و یا گواهی آنها تمدید نشده می‌توانند بصورت الکترونیکی گواهی خود را دریافت نمایند. همچنین در این مراسم بصورت نمادین برای آقای هوشنگ نجفی، ایرانی شاغل در اربیل عراق اولین گواهی صادر گردید و همچنین از مدیران تعدادی از مراکز کاربایی بین‌المللی قدردانی گردید.

۵- دکتر عزیزی (رئیس کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی)

جهت‌گیری وزارت کار به صدور خدمات فنی و مهندسی و اعزام نیروهای متخصص به خارج از کشور گرچه دیر آغاز شده اما امیدواریم ادامه‌دار باشد.

گلایه از وزارت خارجه و علی‌الخصوص دکتر سردی که در این خصوص و در زمینه‌ی دیپلماسی اقتصادی هیچ رایزنی با کمیسیونهای مجلس نداشته است.

توجه و تأکید بیشتر وزارت کار برای اعزام نیرو به خارج از کشور. اعلام آمادگی کامل کمیسیون اجتماعی در زمینه بررسی لوایح مرتبط به اعزام نیروی کار به خارج از کشور یا نحوه صدور خدمات فنی و مهندسی.

۶- مهندس افخمی‌راد (رئیس سازمان توسعه تجارت ایران)

ایشان در ابتدا با ارائه آماری در خصوص صادرات خدمات نیروی کار در سطح جهان، به پایین بودن آمار صادرات خدمات فنی و مهندسی ایران اشاره نمود به لحاظ جمعیتی معادل ۱ درصد جمعیت دنیاست و حجم صادرات بین‌المللی در عرصهٔ صدور نیروی کار حدود ۳۶۰ میلیارد دلار است و از این رو قاعدتاً بایستی ارزش اقتصادی صادرات نیروی کار ایران نیز حدود ۳/۶ میلیارد دلار باشد این در حالی است که این رقم برای ایران بسیار ناچیز است (سال گذشته حدود ۷۵ میلیون دلار درآمد حاصل از خدمات نیروی کار مهاجر داشته‌ایم و در ۸ ماه امسال حدود ۳۲ میلیون دلار)

متأسفانه علیرغم اینکه در تمامی اسناد بالادستی به امر صادرات تأکید بسیار گردیده اما هنوز عزمی جدی برای ساماندهی و ارتقاء صادرات در اقتصاد کشور مشاهده نمی‌شود و همهٔ انتظارات از سازمان توسعه تجارت (به عنوان سازمانی تحت پوشش صنایع) است در حالی که لازم است همه دستگاه یا وزارتخانه‌ها در این زمینه فعال باشد و سازمان توسعه تجارت هم آمادگی همکاری در این خصوص را با هر ارگانی دارد.

۷- دکتر قوام شهیدی (دبیر کل شورای عالی ایرانیان خارج از کشور)

موضوع صدور خدمات فنی و مهندسی و اعزام نیروهای متخصص مبحثی نزدیک به مهاجرت است متأسفانه در فرهنگ ایران، مهاجرت امری ارزشمند تلقی نمی‌شود در حالی که اعزام نیروی کار افزایش نقدینگی، سرمایه‌گذاری، تحرک در تولید، کاهش فقر، بهبود سرمایه‌انسانی را برای کشور مبدا به ارمغان می‌آورد. طبق گزارشات آماری بر اساس میزان تبادل حواله‌های ارزی، کشورهای هند و چین و فیلیپین در رتبه‌های بالایی و ایران از این لحاظ در رتبه ۷۹ دنیا قرار می‌گیرد این در حالی است که میزان سرمایه‌های ایرانیان خارج از کشور بسیار بالاست اما این سرمایه‌ها به راحتی وارد کشور نمی‌شود.

دولت علاوه بر برنامه‌ریزی برای صدور خدمات فنی و مهندسی بایستی بالابه‌های مختلف ایرانیان خارج از کشور ارتباط برقرار نماید و با ارائه خدمات بالا به آنها امکان حضور آنها و سرمایه‌گذاری‌شان را در ایران فراهم نماید. ایرانیان مقیم خارج از کشور از جمله لایه‌های نخبه محسوب می‌شوند و به عنوان نمونه بیش از ۵۰۰ پرفسور ایرانی در معتبرترین دانشگاه‌های کشور آمریکا فعالیت می‌نمایند و در بخش پژوهش سازمان فضایی آمریکا حدود نیمی از پژوهشگران ایرانی الاصل هستند و پزشکان ایرانی در رتبه‌های نخست پزشکان آمریکا و اروپا قرار دارند.

البته ایران در حال حاضر در مورد اعزام نیرو به کشورهای خارجی از نقاط ضعفی نیز رنج می‌برد از جمله کمبود اطلاعات بازار کار کشورهای پذیرنده در زمینه نیروی کار، عدم نظام جامع اطلاع‌رسانی شغلی در خصوص عرضه و تقاضای نیروی کار، پایین بودن سهم مهارت بخشی از متقاضیان اعزام به خارج.

۸- آقای دولتشاهی (دبیر کل هیئت مدیره انجمن خدمات فنی و مهندسی)

انجمن خدمات فنی و مهندسی ۱۷ سال پیش با تجمع چهار تشکل مهندسی تأسیس شد و در حال حاضر یکی از متولیان صدور خدمات فنی و مهندسی به خارج از کشور می‌باشد. در آن سالها با وجود اینکه کشورهای همسایه با توان تخصصی پایین‌تر، صادر کننده خدمات فنی و مهندسی بودند اما کشور ایران فعالیتی در این خصوص نداشته است.

در حال حاضر ۲۷۰ شرکت دولتی و غیردولتی عضو این انجمن هستند و از سال ۸۱ تا ۹۰ دارای رشد ۴۵ درصدی بوده و در بسیاری از مناقصه‌ها برنده شدند چرا که در این سالها دولت نیز مساعدتهایی به انجمن می‌نمود اما در سال ۹۰ دولت جایزه صادراتی خود را به دلیل کمبود بودجه قطع نمود و این عامل به همراه آثار تحریم ها روی صدور خدمات فنی و مهندسی تأثیر منفی گذاشت و در حال حاضر بدلیل اینکه بانکها نیز در زمینه ضمانت نامه‌ها مواجه با مشکلاتی هستند برخی از بازارهای منطقه را از دست داده‌ایم و بدلیل عدم دریافت ضمانت‌نامه‌های بانکی امکان حضور در مناقصات را نیز از دست داده‌ایم.

اما به طور کلی خدمات فنی و مهندسی می‌تواند برای کشور دستاوردهای مهمی داشته باشد از جمله توسعه روابط دو جانبه و پایدار. توسعه تکنولوژی در داخل کشور، اشتغال در داخل و خارج از کشور، ارز آوری، صدور همزمان کالا و تجهیزات و خدمات فنی و مهندسی و فعال نمودن و توسعه واحدهای صنعتی.

۹- دکتر فیروز آبادی قائم مقام وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی

اینکه تصور شود با برگزاری چند همایش به نتایج دلخواه برسیم انتظاری نامعقول است اما این به معنای آن نیست که به این رویکردها توجه ننماییم. جهان ما در حال حاضر کاملاً جهانی شده است و یکی از حوزه‌های جهانی، صدور خدمات فنی و مهندسی در کنار صدور کالا است که از گذشته وجود داشته است.

اما صدور کالا و خدمات فنی و مهندسی امری وابسته به متغیرهایی چون جغرافیا، قدرت سیاسی و زمان است. ما در منطقه‌ای زندگی می‌کنیم که برخی از کشورهای همسایه را دچار توهم ایران هراسی نموده‌اند و از این بابت قدرت تعاملات ما را محدود نموده‌اند. ما در دولت در جهت تقویت چنین صادراتی سیاستهایی را دنبال مینماییم اما به عنوان یک متولی دولتی توصیه‌هایی هم برای بخش خصوصی فعال در این زمینه‌ها نظراتی دارم از جمله به بخش خصوصی فعال توصیه می‌نمایم برای صدور خدمات فنی و مهندسی بدون مطالعه و بازاریابی گام بر ندارد و دچار افراط و تفریط نگردد، در صادرات اگر اولویت را به کشورهایی که صبغه فرهنگی نزدیک تری با ما دارند دهیم امکان موفقیت بیشتری خواهیم داشت. (از جمله کشورهایی مثل عراق، سوریه، آسیای مرکزی و...) نخبگان و نیروهای متخصص ما در کشورهای آمریکا و اروپایی غالباً جذب کامل آن کشورها می‌گردند اما اگر نیروی انسانی مستعد ما در کشورهای منطقه فعالیت نمایند این نخبگان و نیروهای متخصص می‌توانند در منطقه به مثابه پایگاه اجتماعی قدرتمندی عمل نمایند.

ما باید در ابتدا مزیت رقابتی خود را تشخیص دهیم و استراتژی حرکت خود را در صدور خدمات فنی و مهندسی جهت دهیم.

متأسفانه تصویر به شدت منفی از ایران در جهان و در کشورهای پیرامونی ترسیم نموده‌اند و با وجود اینکه بسیاری از شرکتهای خارجی تمایل به سرمایه‌گذاری در ایران به دلیل وفور انرژی ارزان و نیروی کار نسبتاً کارآمد و ارزان، دارند اما به دلایل سیاسی در حال حاضر امکان فعالیت ندارند اما علیرغم هم مشکلات سیاسی، کشور ما در برخی زمینه‌ها از جمله صنایع داروسازی، نانو تکنولوژی، بیوتکنولوژی و ICT بدون نیازمندی به سرمایه‌گذاری‌های کلان خارجی و صرفاً بر مبنای سرمایه‌های کوچکتر، امکان فعالیت و حضور جدی‌تر در عرصه بین‌المللی را دارد.

۱۰- دکتر برانتون مشاور عالی بانک جهانی:

ایران به لحاظ تاریخی و فرهنگی سابقه غنی دارد و به لحاظ بازارهای اقتصادی هم کشوری بزرگ است. سیستم بهداشت و صنعت داروسازی ایران بسیار فعال و توانمند است و ایران بایستی با توجه به این پتانسیل‌ها ضمن شناسایی شرکا استراتژیک خود، در این زمینه‌ها بسیار فعالانه عمل نماید.

لازم است که در ابتدا حوزه‌های اولویت‌دار خود را شناسایی نمایید برای نمونه ایران می‌تواند با پروژه‌های کوچک در زمینه‌های بهداشتی از جمله تاسیس کلینیک‌های محدود پزشکی و جراحی در کشورهای پیرامونی آغاز نماید و بتدریج پروژه‌های گسترده پزشکی را پی‌گیری نماید. ایران پتانسیل گردشگری بالایی نیز دارد که لازم است با برنامه‌ریزی دقیق از این صنعت نیز نهایت بهره‌برداری را نماید.

متأسفانه بواسطه تحریم‌ها بسیاری از توانمندی‌های ایران مغفول مانده و بسیاری از نیروهای مستعد ایرانی نتوانسته‌اند رشد خود را بروز دهند.

هر چند مسئله تحریم‌ها را نمی‌توان یک شبه حل نمود اما ایران می‌تواند با برنامه‌های درست بخشی از این ایران هراسی و اسلام هراسی را خنثی نماید.

۱۱- آقای درودی مدیر کاربایی بین‌الملل کار پیرا

در حالی که صنعت کاربایی به مانند یک بنگاه اقتصادی کلان عمل می‌نماید و مجموعاً این صنعت ۳۸۰ میلیارد دلار درآمد داشته است اما چنین درآمدی عمدتاً به ۸۰ کاربایی در سطح بین‌المللی و آنهم در کشورهای توسعه یافته تخصیص یافته است. در حالی که صنعت کاربایی خود را آماده تحول اطلاعاتی عظیمی نموده است اما متأسفانه فعالیتهای کاربایی‌های ما کاملاً به صورت سنتی است. در حالی که کاربایی‌های بین‌الملل به شدت درگیر شبکه‌های اجتماعی است اما مدیران کاربایی‌های ما هیچ نقشی و عملکردی در شبکه‌های اجتماعی ندارند و در زمینه اعزام نیرو و به خارج از کشور دچار مشکلاتی هم هستیم از جمله آینده اشتغال منوط به انعطاف‌پذیری است و انعطاف‌پذیری مهمترین عنصر موفقیت هم برای افراد و هم برای بنگاه هاست.

کیفیت نظام آموزشی ما علی‌الخصوص کیفیت نظام آموزشی ما در آموزش فنی و حرفه‌ای پایین آمده و بسیاری از نیروهای انسانی متقاضی ورود به بازار کار خارجی، دچار ناکارآمدی و ضعف مهارتی هستند. در عین حال در زمینه اعزام نیروها به خارج از کشور برخی هم از توانایی و مهارت برخوردارند اما آموزش لازم در حوزه زبان را ندارند.

۱۲- دکتر حسن طایبی معاون توسعه کار آفرینی و اشتغال وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

انتظار بر این است که برگزاری این همایش به سوالاتی پاسخ داده باشد و یا سوالاتی را در ذهن ایجاد کرده باشد، سوالاتی از این است که چه نیازی به سامانه اطلاعات ایرانیان خارج از کشور داریم و چه نیازی به حمایت‌های حقوقی، آموزشی، فرهنگی و اجتماعی شاغلین ایرانی در خارج از کشور است؟

امروزه عرصه صدور خدمات فنی و مهندسی نقشی مهم در مبادلات اقتصادی و تحکیم ارتباطات کشورها دارد، کشور ما هم با توجه به توانایی‌ها و تجارب پیمانکاران امکان ورود به عرصه‌های گوناگون را جهت صادرات خدمات دارد اما متأسفانه بدلیل تحریم‌ها در بسیاری موارد امکان استفاده از تخصص و مهارت دانش‌آموختگان ما سلب شده است. اما در مجموع وزارت کار در زمینه صدور خدمات فنی و مهندسی و اعزام نیروی کار رویکردهایی دارد از جمله:

- ▲ نظارت بر حسن رفتار دولتهای خارجی با شاغلین ایرانی با استناد به استانداردهای بین‌المللی
- ▲ رقابت منصفانه میان دفاتر کاربایی‌ها
- ▲ اعزام هیأت‌های تجاری و بازاریابی توسط دولت به منظور شناسایی بازارها
- ▲ ایجاد ارتباط بین کاربایی‌های داخلی و خارجی و توسعه کمی و کیفی آنها
- ▲ تبادل دانش فنی از طریق اعزام نیروی انسانی
- ▲ دعوت از مسئولین کشورهای مهاجرپذیر و کارفرمایان خارجی جهت ارتقاء شناخت آنها نسبت به توان فنی و تخصصی ایرانیان
- ▲ تهیه و تدوین لایحه قانونی اعزام نیروی ایرانی به خارج از کشور
- ▲ اعزام وابستگان کار و بازرگانان ایرانی جهت حضور جدی‌تر در بازارهای جهانی